

УДК 636.2082.4:591.3

В.С. КОНОВАЛОВ, І.В. КІЙКО

Інститут розведення і генетики тварин УААН

ДО ПИТАННЯ ПРО АСОЦІАТИВНУ ВЗАЄМОДІЮ КОЛІР-МАРКЕРІВ МАСТІ ІЗ ЖВАВІСТЮ ОРЛОВСЬКОГО РИСАКА

Асоціативна взаємодія колір-маркерів масті пігментоутворювального субгенома зумовлена спільністю походження і функції меланін-катехоламінової системи організму. Регуляторна роль епістатичного хроногена-супресора – G має значну роль в генотипі орловської породи.

Колір – маркери, пігментоутворювальний субгеном, меланін-катехоламіни, епістатичний хроноген-супресор – G, орловська порода

Одним із спірних питань конярства в кінці ХХ і на початку ХХІ ст. є вплив масті коня на її продуктивність [1]. Вважаємо, що першою причиною заперечення впливу масті, як екстер'єрної ознаки, на жвависть рисака є недостатнє вивчення питання [2].

Водночас, ґрунтуючись на досягненнях сучасної біології, є підстави для значно глибшого розгляду даного питання. Важливою методичною стороною питання є проведення порівняльної оцінки асоціативних зв'язків колір-маркерів у коней: більш високого бігового класу жвавості, однієї породи, не менше трьох типів масті.

Матеріал і методика досліджень. Найбільш наочним прикладом є коні орловської рисистої породи, що входять до європейського класу 2.05 і жвавіше [3]. Для порівняльного аналізу використані матеріали ДПК видатних коней за ХХ ст. 110

гол., вище зазначеного класу жвавості, одинадцяти ліній: Піона, Пілота, Улова, Проліва, Отбоя, Ветра, Барчука, Успеха, Воїна, Ісполнительного і Корешка.

Екстер'єрні показники наведено у табл. 1 і співвідношення частот повторюваності основних колір-маркерних субгеномів – у табл. 2. Серед описаних у науковій літературі пігментоутворювального субгенома орловської породи *A, B, C, E(a-MCI), G, D, P (TO, OV, LP, RN* – «молчащие гены») на підставі результатів ДНК –маркерної діагностики проводимо аналіз за 5 локусами: *A, B, C, E, G*. Будова і функція цих локусів уже відомі. Їхній код у інтернет-базі даних Online Mendelian Inheritance in Animals (OMIA.) (<http://omia.angis.org.au>) наступний: 000201-локус агуті *A-(agouti)*; 001249-локус-коричневий *B-(brown)*; *C* 001344- локус-сірої масті-*G-(cream dilution)*; 001199-локус-інтенсивності забарвлення-*E-(extension)*.

Результати досліджень. Порівняльна екстер'єрна оцінка показників, що характеризують можливості локомоторної функції опорно-рухового апарату рисаків досліджуваних ліній, свідчить що статистичні відмінності екстер'єрних показників орловських рисаків європейського класу жвавості – статистично недостовірні (табл. 1).

1. Зоотехнічна характеристика орловських рисаків класу 2.05 ($M \pm m$)

Кількість		Проміри, см				Індекс формату
ліній	голів	висота в холці	коса довжина	обхват грудей	обхват п'ястка	
11	110	161,14 ± 3,05	163,5 ± 4,03	183,6 ± 4,25	20,5 ± 0,41	102,1

За основними промірами всі 110 рисаків вельми ідентичні. Якщо виходити з постулату: «...масть рисака не впливає на її жвавість...», частота повторюваності масті чотирьох типів, що характерні для орловської породи, мають бути також ідентичною.

2. Частота повторюваності масті серед рисаків орловської породи європейського класу жвавості на дистанцію 1600 м

Всього по класу 2.05	Генотип масті			
	A_ВвССЕЕ (а-МСГ) G_ сіра	A_ВвССЕЕ (а-МСГ)gg гніда	aaВвССЕЕ (а-МСГ)gg ворона	A_ввССЕЕ (а-МСГ)gg руда
110	63	40	8	4
%	54,8	34,8	7,0	3,4

Результати табл. 2 показують, що максимальна частота повторюваності характерна для декоративної сірої масті, далі – для гнідої, вороної і найрідше зустрічається частота рудої масті. На підставі аналізів ми даємо наступну інтерпретацію. Як відомо, в організмі тваринних організмів синтезуються лише два типи меланінових пігментів – істинно чорні (еумеланіни) і коричневі (феомеланіни), тобто при формуванні всього різноманіття забарвлень ці пігменти є базовими.

Висновки. 1. При формуванні вороної масті (**aaВвССЕЕ(а-МСГ)gg**) в організмі коня може відбуватися процес підвищеного виробництва еумеланінових пігментів. В умовах максимальної рухової активності коня цей надлишок може знижувати функції нервово-м'язового апарату. В цьому зв'язку частота повторюваності рисаків вороної масті класу 2.05 знижується до 7,0%.

2. У процесі формування рудої масті (**A_ввССЕЕ(а-МСГ)gg**) ускладнюється процес утворення пігменту. Це відбувається шляхом приєднання до проміжного метаболіту меланінового обміну 3/4 діоксифенілаланіну (ДОФА) цистеїну. А відтак, істотно ускладнюються не лише процеси утворення феомеланінових (коричневих) пігментів, але і регуляторні процеси меланін-катехоламінового обміну. Вважаємо, що в умовах високого м'язового навантаження утворюються гомеозизні проблеми, які знижують результативність жвавості рисаків рудої масті. Частота її повторюваності у класі 2.05 знижується до 3,4%.

3. Гніда масть (**A_ВвССЕЕ(а-МСГ)gg**) формується при одночасному синтезі двох пігментів (eu-, феомеланінів).

Саме кодомінантність регуляції синтезу підвищує регуляторну гнучкість меланін-катехоламінового обміну гнідого коня, тим самим знижує частоту повторюваності гнідої масті в класі 2.05 до 34,8 %.

4. В умовах надзвичайних нервово-м'язових навантажень абсолютно дивовижні результати метаболічної пластичності демонструють орловські рисаки сірої масті. Вікове освітлення волосу (але не шкіри) знижує вказані для вороної і рудої масті метаболічні складнощі. Завдяки дії регуляторного супресорного хроногена **G** сіра масть формується на основі розглянутих раніше забарвлень: **ворона** – еумеланін (**aaBBCCSEE(a-MCГ)G_**); **руда** – феомеланін (**A_vvCCSEE(a-MCГ)G_**); **гніда** – eu-, феомеланіни (**A_vvCCSEE(a-MCГ)G_**). Частота повторюваності рисаків сірої масті в класі 2.05 становить 54,8%. Важливо враховувати, що генетично зумовлені особливості меланінового і нейромедіаторного обмінів удосконалюються в процесі системного тренінгу рисака. Тільки найбільш оптимізовані фенотипи рисаків орловської породи входять до класу 2.05 і жвавніше.

Отже, така значна різниця в частотах з повторюваності рисаків орловської породи європейського класу жвавості дає нам підставу стверджувати про наявність асоційованого зв'язку колір-маркерів масті рисака та його жвавості.

1. *Рождественская, Г. А.* Сегодня и завтра орловского рысака / Г. А. Рождественская // Коневодство и конный спорт. – 1990. – №7. – С. 12–14.

2. *Коновалов, В. С.* Генетика сільськогосподарських тварин: підручник для викладачів і студ. зооінж. фак. вищ. навч. закл. / В. С. Коновалов, В. П. Коваленко, М. М. Недвига. – К.: Урожай, 1996. – 432 с.

3. *Каталог* рысаков класса 2.05. – М., 2003. – 154 с.

К ВОПРОСУ О АССОЦИАТИВНОМ ВЗАИМОДЕЙСТВИИ КОЛОР-МАРКЕРОВ МАСТИ С РЕЗВОСТЬЮ ОРЛОВСКОГО РЫСАКА. Коновалов В., Кийко И.

Ассоциативное взаимодействие колор-маркеров масти пигментообразующего субгенома обусловлено схожестью происхождения и функции меланин-катехоламиновой системы организма. Регуляторная роль эпистатического хроногена-супрессора-G выполняет важную роль в генотипе орловской породы.

Колор-маркеры, пигментообразующий субгеном, меланин-катехоламины, эпистатический хроноген-супрессор-G, орловская порода

TO THE QUESTION ABOUT ASSOCIATIVE INTERACTION OF COAT COLOR-MARKERS WITH SPEED OF OREL TROTTER.
Kononov V., Kiiko I.

Associative interaction coat color-markers of subgenome is determined by parentage community and function of melanin-catecholamine system of organism. The regulatory role of epistatic chronogene-supressor-G has a significant role in Orel breed genotype

Coat color-markers, chromogenic subgenome, melanin-catecholamines, epistatic chronogene-supressor-G, Orel breed

УДК 636.1:575

В.С. КОНОВАЛОВ, Л.Ф. СТАРОДУБ

Институт розведення і генетики тварин УААН

МУТАЦІЯ «RED» ЯК ПРОВОКАТОР СПОНТАННОГО МУТАГЕНЕЗУ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Порівняльна оцінка рівня спонтанного мутагенезу залежно від специфіки біосинтезу меланінових пігментів у домашніх тварин еу- (чорного) або фео- (коричневого) ряду показує більше, ніж дворазове збільшення спонтанного мутагенезу у червоно-рябих порід порівняно з

Розведення і генетика тварин. 2009. № 43   © В.С. Коновалов,
Л.Ф. Стародуб, 2009